

A KÖZÖS AGRÁRPOLITIKA ÚJ IRÁNYAI

A Közös Agrárpolitika [tíz kulcsfontosságú célkitűzése](#) 2023–2027 között:

- méltányos jövedelem biztosítása a mező-gazdasági termelők számára;
  - a versenyképesség javítása;
  - a mezőgazdasági termelők helyzetének javítása az értékláncon belül;
  - az éghajlatváltozással kapcsolatos intézkedések meghozatala;
  - a környezet védelme;
  - a tájak és a biológiai sokféleség megőrzése;
  - a generációs megújulás támogatása;
  - a vidéki térségek gazdaságának élénkítése;
  - az élelmiszer-minőség és az egészség védelme;
  - az ismeretek bővítése és az innováció fokozása.
-
- Az új Közös Agrárpolitika (KAP) felépítését és működési mechanizmusát tekintve áthelyezte súlypontját a merev követelményrendszer betartásáról a kitzúzott eredmények elérésére és a teljesítmények mérésére.

Az Infojegyzet a Kormány [T/1840.](#) számon benyújtott törvényjavaslatához kapcsolódóan bemutatja a Közös Agrárpolitika 2023–2027-es időszakának főbb ismérveit, valamint kiemeli a hazai Stratégiai Terv néhány prioritását.

Egykor és ma

1962-es létrejötte óta a [Közös Agrárpolitika](#) (KAP) öt nagyobb reformon esett át. Létrehozásának gondolatát a háború utáni időszakban még a termelékenység növelése és a biztonságos élelmiszerellátás indokolta. Az árakon keresztül nyújtott védelmi rendszert 1981-től a túltermelés elleni védekezés, a kiegészítő jövedelemtámogatások rendszere váltotta fel. 2000-től a Közös Agrárpolitika önálló pillére lett a vidékfejlesztés ([II. pillér](#)) és a közvetlen támogatásokat környezeti feltételekhez kötötték ([Cross Compliance/Keresztmegfelelés](#)). A nagy gazdaságok esetében kialakított pénzügyi plafon és a kis gazdaságoknak nyújtott kiegészítő jövedelemtámogatások az egyenlőbb elosztást célozták meg a 2013-as reform idején. Ugyanettől az időszaktól kezdődően az [I. pilléren](#) belül is megjelentek a fiatal mezőgazdasági termelők vállalkozásindítását elősegítő intézkedések. A 2020 utáni reformfolyamatok egy méltányosabb, zöldebb és eredményorientáltabb politika irányába mutatnak.

2020 decemberében a társjogalkotók jóváhagyták az új többéves (2021–2027) pénzügyi keretről szóló rendeletet ([\(EU, Euratom\) 2020/2093](#)) és a költségvetési ügyekről szóló [intézményközi megállapodást](#). Az Európai Parlament és a Tanács ([\(EU\) 2020/2220 rendeletének](#) értelmében, az új Közös Agrárpolitikát két év átmeneti időszakot követően, csak 2023-tól vezetik be. Az átmeneti időszak lehetőséget biztosít arra, hogy a tagállamok kidolgozzák stratégiai terveiket és a korábbi időszakban megszokott formában, de már az új költségvetés terhére vigyék tovább uniós és nemzeti támogatásaikat.

A 2023 UTÁNI KÖZÖS AGRÁRPOLITIKA FŐBB JELLEGZETESSÉGEI

Méltányosabb, zöldebb és eredményorientáltabb

A 2023 utáni KAP egyik újítása annak **szociális vetülete**. Első alkalommal fordul elő, hogy a támogatásban részesülőket szankciók sújthatják, amennyiben nem biztosítanak megfelelő foglalkoztatási feltételeket alkalmazottaik számára (munkavállalói jogok, szociális és gazdasági jogok). Az új feltétel 2025-től lesz kötelező és csak azokban a tagállamokban alkalmazzák, amelyek 2023. január 1-én készen állnak ennek gyakorlati átültetésére ([Fortuna, 2021](#)).

A új agrárpolitika számos **környezetvédelmet elősegítő** intézkedést is magába foglal, melyek az Európai Zöld Megállapodás ([Green Deal](#)), ezen belül is a [Farmtól az asztalig](#) és a [Biodiverzitás stratégiákban](#) megfogalmazott célkitűzések megvalósulásához kívánnak hozzájárulni.

A Zöld Megállapodás a következő célokat fogalmazza meg a mezőgazdaságra vonatkozóan:

- a növényvédőszer kockázatának és használatának 50 százalékos csökkentése;
- 50 százalékkal kevesebb antibiotikumhasználat;
- a mezőgazdaságból származó tápanyagvesztés 50 százalékos, valamint a műtrágyahasználat 20 százalékos csökkentése;
- a biogazdálkodás legalább 25 százalékos lefedettségének elérése;
- a mezőgazdasági terület legalább 10 százaléka nem termelési célú, tájképi elemeket foglaljon magában.

A környezeti célok elérését a KAP három összetevője segíti elő ([IEEP, 2019](#)):

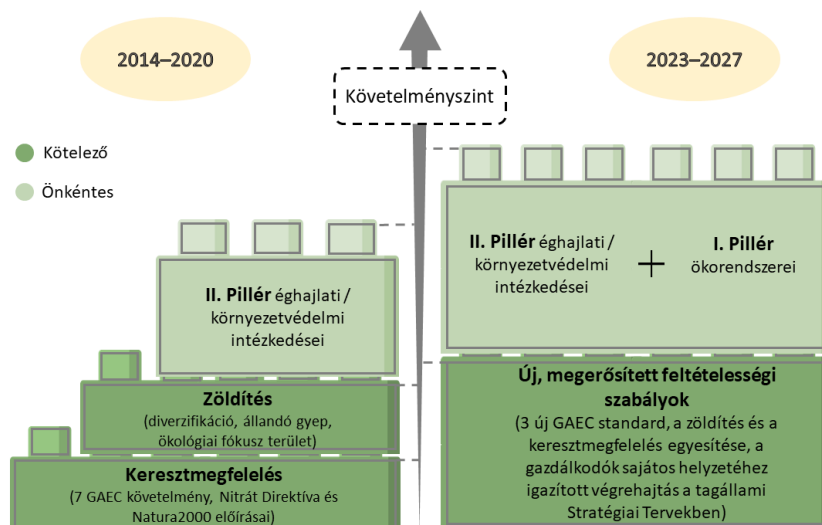
- feltételekhez kötöttség;
- az I. pillér öko-rendszerei;
- a II. pillérhez tartozó éghajlati/környezeti és állatjóléti intézkedések.

Az I. pillér alapszintű jövedelemtámogatásai (közvetlen kifizetései) korábban szigorúbb kötelező környezeti **feltételelességi szabályokhoz** kapcsolódnak, melyek a Jogszabályban Foglalt Gazdálkodási Követelményeket ([SMR](#)) és a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapotot ([GAEC](#)) foglalják magukban ([EU No 1306/2013](#)). Utóbbiak közül, az Európai Bizottság a háború okozta élelmiszerellátási gondokra való tekintettel 2023-ban átmeneti mentességet biztosít a kötelező vetésváltásra és a nem termelési célú/tájképi elemek

szántón belüli kötelező arányára ([min. 3%](#)) vonatkozóan ([Fortuna–Foote, 2022](#)).

Az I. pilléren belül alkalmazott **ökorendszerek** olyan programokat foglalnak magukban, mint például az ökológiai, precíziós, szén-dioxid gazdálkodás. Az alapszintű jövedelemtámogatások költségvetésének legalább 25 százalékát ezekre kell fordítani. Az **ökorendszerek** a tagországok stratégiai terveinek kötelező részei, a gazdálkodók számára azonban önkéntesen választhatók.

1. ábra: A Közös Agrárpolitika „zöld felépítményének” főbb építőelemei

Forrás: [Infoszolg/Lamkin et al.](#)

A [vidékfejlesztésre \(II. pillérre\)](#) szánt források legalább 35 százaléka a biológiai sokféleséggel és az állatjóléttel kapcsolatos beavatkozások finanszírozását szolgálja. Ide tartoznak az agrár-környezetgazdálkodási kötelezettségvállalások, a [Natura2000](#) és a [Víz Keretirányelv](#) szerinti kifizetések, a **környezetvédelmi és éghajlati beruházások** ([Lampkin et al., 2020](#)).

Az új programozási időszakra általában véve kevésbé jellemző a megfelelés szemléletű támogatáspolitikája, mintsem a **teljesítményközpontúság**. Ez nagyobb mozgásteret biztosított a tagországoknak nemzeti stratégiáik kialakításában. Kidolgozásuk során a tagállamok az uniós célkitűzéseket követve a beavatkozások széles köréből választhattak, saját szükségleteiknek megfelelően. Ugyanakkor sokkal nagyobb szerepet kap az eredmények mérésére szolgáló indikátorrendszer (kontextus-, teljesítmény-, eredmény- és hatásmutatók). A mutatók alakulását éves teljesítményjelentések és

a KAP-stratégiai tervek teljesítményének két-évente történő felülvizsgálata révén követi nyomon a Bizottság ([Cagliari et al, 2021](#)).

Támogatások

A KAP területalapú, **közvetlen támogatása** továbbra is a gazdálkodói jövedelem stabilizálásának legfontosabb eszköze marad. Korábbi-nál nagyobb hangsúlyt kap a **belső konvergencia**, azaz, hogy a kifizetések kiegyenlített legyenek egy adott tagállamon belül. Az új KAP értelmében azokban a tagországokban, ahol múltbeli referenciaértékek alapján fizetik a közvetlen támogatásokat, azoknak hektáronkénti értéke 2026-ra mindenütt el kell érje az országos átlag 85 százalékát.

A támogatások igazságosabb elosztását szolgálja a közvetlen támogatások 10 százalékának átcsoportosítása a **kis- és közepes méretű gazdaságok** javára.

Az új KAP nagyobb mozgásteret biztosít I. és II. pillére között, azáltal, hogy a tagországok pénzügyi előirányzataik 25 százalékát átcsoportosíthatják közvetlen támogatásaik és **vidékfejlesztési támogatásaik** között ([Common agricultural policy funds, 2022](#)).

A gazdaságilag sérülékeny ágazatok versenyképességének javítására, továbbra is elérhetőek a hektár vagy állatlétszám alapú, **termeléshez kötött jövedelemtámogatások**. A tagországok jövedelemtámogatási keretük 8, bizonyos feltételek mellett 13 százalékát használhatják fel erre a célra ([Voluntary coupled support, 2022](#)).

Az új KAP a korábinál is több támogatást irányzott elő a **fiatal gazdák** számára. A tagországok közvetlen kifizetési költségvetésük legalább 3 százalékát fordítják a gazdaságot alapító fiatal termelők támogatására. Ez történhet jövedelemtámogatás, beruházási támogatás vagy indulási támogatás formájában ([Key reforms in the new CAP, 2022](#)).

Költségvetési keret

A Közös Agrárpolitika költségvetése a 80-as években még az uniós költségvetés kétharmadát tette ki, a 2021–2027-es programidőszakban már csak 31 százalékát. A 2020 decemberében jóváhagyott többéves pénzügyi keret ([MFF](#)) értelmében 2021. január 1-től 378,5

milliárd euró áll a KAP kedvezményezettjei számára rendelkezésre ([Négre, 2022](#)).

Az I. pillér közvetlen kifizetései és az agrárpiaci intézkedései a hét éves időszakra rendelkezésre álló forrás mintegy háromnegyed részét teszik ki. A KAP II. pillérének vidékfejlesztési intézkedéseire a pénzügyi keret 23 százalékát fordítják. Az MFF forráskerete kiegészül a **Next GenerationEU** program 807 milliárd eurós helyreállítási csomagjával, melyet a Covid-19 okozta gazdasági válság kezelésére hoztak létre. Ebből a vidékfejlesztés javára 8,1 milliárd eurót különítettek el ([European Commission, 2021](#)). Az új KAP karakterét fémjelzi, hogy a teljes kiadás 40 százalékát éghajlatpolitikai intézkedésekre különítették el a költségvetésen belül ([Snippe et al, 2022](#)).

A MAGYAR AGRÁRPOLITIKA FŐBB JELLEGZETESSÉGEI 2023 UTÁN

A KAP Stratégiai Terv címszavakban

Magyarország 2021. december 30-án nyújtotta be [Stratégiai Tervét](#) az Európai Bizottságnak a 2023–2027-es időszak agrárpolitikájára vonatkozóan. 2022. szeptember 14-éig a Bizottság még csak kilenc ország (Dánia, Írország, Spanyolország, Franciaország, Lengyelország, Portugália, Finnország, Ausztria és Luxemburg) Stratégiai Tervét hagyta jóvá ([Európai Bizottság sajtóközlemény](#)). A hazai terv elkészítését társadalmi szintű és szakmai egyeztetés előzte meg. A kormány már a terv benyújtását megelőző évben határozatban ([1003/2021. \(I.11.\) Korm. határozat](#)) rögzítette, hogy az uniós vidékfejlesztési támogatásokat 80 százalékkal egészíti ki nemzeti keretből. A rendelkezésre álló uniós források fele a gazdaságfejlesztést, egyharmada környezet- és klímavédelmi intézkedések finanszírozását szolgálja.

A hazai agrárpolitika a **Megújuló vidék, megújuló agrárium** programot kívánja megvalósítani a következő pénzügyi időszakban. A Stratégiai Terv kialakításában prioritás a **környezeti fenntarthatóság**, az **élelmiszeripar fejlesztése**, a mezőgazdaság egy hektárra vetített **hozzáadott értékének növelése**, valamint a **költséghatékony termelést** elősegítő

beruházások támogatása. 2023. január 1-től továbbra is a termelők jövedelembiztonságát fogja szolgálni a korábban SAPS, mostantól BISS ([Basic Income Support for Sustainability](#)) néven ismert föld alapú, alapszintű jövedelemtámogatás.

A II. pilléres intézkedések közül számos régi-új környezetvédelmi jelenik meg. Ilyenek például az [Agrárkörnyezetgazdálkodási \(AKG\)](#) vagy a [Natura 2000](#) programok. A 2022. január 1-én újra indult AKG programban résztvevő gazdálkodók 3 éves kötelezettséget vállalnak arra, hogy területük bizonyos részén meghatározott környezetvédelmi előírásokat tartanak be. Az AKG 2025-től az addigra jóváhagyott Stratégiai Tervek alapján új szabályrendszer szerint fog működni.

Az I pilléres **Agrár-ökológiai Program (AÖP)** új, évente választható támogatási forma. Az 50 000 Ft-os alapszintű jövedelemtámogatás mellett 30 000 Ft-os hektáronkénti plusz támogatást jelent azon termelők számára, akik gyep, szántó vagy ültetvényen gazdálkodnak és az AÖP követelményrendszeréből mű-

velési áganként legalább 2 pont értékben teljesítik az előírásokat ([ÖMKI, 2022](#)). Míg korábban a területalapú támogatás kizárólag a mezőgazdaságilag művelt területekre volt igénybe vehető, addig 2023-tól újdonságnak számít a biodiverzitást és klímavédelmet elősegítő **tájképi vagy nem termelési célú elemek** (mezővédő erdősávok, vizes árkok, vizenyős és szikes területek) kialakításának **támogatása** ([NAK, 2022](#)).

A Stratégiai Tervben korábbinál is nagyobb hangsúlyt kap a **generációváltás** ösztönzése. Támogatást élvez a jövőben a gazdaságot átadó-átvevő közötti együttműködés. Az átadó támogatást vehet igénybe az átadás lebonyolításához (együttműködési támogatás), a fiatal gazda pedig vállalkozása elindításához. Utóbbira szánt keretösszeg 68 százalékkal nő a 2014–2020-as időszakéhoz képest. A **termeléstől függő támogatások** továbbra is a hazai agrárpolitika részét képezik, annak érdekében, hogy az érzékeny ágazatok, így a gyümölcs- és zöldségágazat, valamint az állattenyésztés is megőrizhesse jövedelemstabilitását.

Források:

- A Tanács (EU, Euratom) [2020/2093 rendelete](#) (2020. december 17.) a 2021–2027-es időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretről.
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) [2020/2220 rendelete](#) (2020. december 23.) a 2021-ben és 2022-ben nyújtandó támogatásokra vonatkozó egyes átmeneti rendelkezések megállapításáról, és az 1305/2013/EU, az 1306/2013/EU és az 1307/2013/EU rendeletnek a források és a 2021-ben és 2022-ben való alkalmazás tekintetében, valamint az 1308/2013/EU rendeletnek a források és az ilyen támogatások 2021-re és 2022-re vonatkozó elosztása tekintetében történő módosításáról
- Lampkin Stolze M, Meredith S, de Porras M, Haller L, Mészáros D (2020): [Using Eco-schemes in the new CAP: a guide for managing authorities](#). IFOAM EU, FIBL and IEEP, Brussels.
- Közös Agrár Politika [2023-2027 Nemzeti Stratégiai Tervének](#) kivonata
- Nègre F (2022).: [A KAP finanszírozása](#). Az Európai Unió ismertetése – 2022.

Készítette: Dr. Hantos Krisztina
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

infoszolg

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-6486